

Susan Meiselas, Photographic Master

Het was een lange weg via de hotspots in de wereld naar de lesenaar in Leiden

Ik had de foto's gezien die ze gemaakt had in San Salvador en ik probeerde me voor te stellen hoe het geweest moet zijn om die te maken, onder de bloedige omstandigheden van oorlog, dood en opgeblazen toekomstverwachtingen. Susan Meiselas moet bovengemiddeld sterk zijn geweest om dit te kunnen in een omgeving die onvoorstelbaar was als de hel, op de rand van een vulkaan.

Toen ik daar tussen de ruïnes reed, waar de slachtingen hadden plaats gegrepen, probeerde ik een beeld te krijgen van wat voor een vrouw zij zou moeten zijn en wat

Susan Meiselas, 'Master Class'.

Suzan Gelddhoff, eindpresentatie workshop.

haar dreef om dit soort werk te doen, met deze vreselijk onromantische roeping. Sinds de oorlog in El Salvador was afgelopen, was de wereld niet veiliger geworden en soms, kijkend in fotoboeken, vroeg ik mij af wat Susan op dat moment aan het doen was. Overall werden nog steeds oorlogen uitgevochten en waren er revoluties aan de gang. Later werd bekend dat ze er midden in had gezeten. Intussen raakten wij zelf betrokken in een economische crisis,

die ingrijpende gevolgen had voor de hele maatschappij en dus ook consequenties voor velen in de media. Zou Susan ook hier iets mee te maken krijgen? Er kwam een persbericht waarin bekend werd gemaakt dat zij fotografie ging doceren bij de Masters in Photographic Studies in Leiden. Had zij het oog van de storm in Leiden gevonden? Nu ze zo dicht bij was, kon ik niet anders dan te proberen het haar te vragen. Zij bleek benaderbaar en wilde

wat tijd vrij maken om te vertellen over de Master Classes, in inderdaad in het centrum van onze snel veranderende wereld.

Studenten met verschillende achtergronden

“De Masters Studies,” vertelde Susan, “is een heel speciaal programma, omdat het mensen vanuit heel verschillende achtergronden samenbrengt. We hebben studenten die van de kunstacademie komen en studenten uit de journalistiek, culturele studierichtingen, sociologie en kunsthistorie. Zij volgen een ‘Masters’ in fotografie, dat een programma is dat een zicht biedt op de theoretische en praktische dimensies van de fotografie en een samensmelting van invloeden die hopelijk een geheel nieuwe kijk op het medium oplevert. Het is een programma van een jaar, en aan het eind ervan moeten de studenten een proefschrift maken. Gedurende een breed onderzoek, met voor iedere student een persoonlijk afgestemde invalshoek, zullen sommige proefwerken thema’s hebben met een klassieke kritische benadering en andere een visuele kant. Wij brengen verschillende benaderingen samen en confronteren de studenten met uiteenlopende perspectieven. Zij die bijvoorbeeld aan de studie begonnen met de bedoeling zich voor te bereiden op het curatorschap, kregen een totaal andere kijk op de fotografie toen het jaar om was. Dit programma strekt zich uit over het gehele terrein waarop de fotografie een rol kan spelen, het internet, driedimensionale expositieruimten, tweedimensionale ruimten, de vormen waar fotografen vandaag de dag meet te maken krijgen, zoals ook de openbare ruimten. Toen ik op Harvard les gaf, was dat tamelijk klassiek, een cursus in de productie van documentaires. Toentertijd waren er op internet nog niet de mogelijkheden die we nu hebben. Wij gingen niet verder dan het maken van installaties en projecties, terwijl wij nu breder te werk kunnen gaan met multi-media, clips, video, en historische documenten. Gaandeweg ben ik vooral geïnteresseerd geraakt in samenwerking, die waar wij ons op concentreren in een speciale workshop, waar studenten teams vormen met partners vanuit andere disciplines, of binnen een gemeenschap, om daarmee een project mee te realiseren. Dat is ruwweg de context. Dit werk intrigeert mij enorm. En het gaat verder dan dat; als een project rond is dan coach ik verder in een onafhankelijke richting.”

Collaborative workshop.

Ales Vasicek, Milovice, 2008-2009.

Het filmmateriaal is bijna van de markt verdwenen

"In veel programma's in de Verenigde Staten wordt niet meer analoog les gegeven, wat ik een ongunstige ontwikkeling vind. Ik begon met lesgeven op lagere scholen, waar ik jonge kinderen leerde hun eigen pinhole camera te maken en donkere kamers in het klaslokaal. De ervaring in de doka vind ik nog steeds van vitaal belang, hoewel het ons misschien niet zo zal aanspreken als vroeger. Inmiddels kun je praktisch geen professionele doka's meer in New York vinden. De vraag blijft waarvoor je mensen opleidt en wat zij met de bekwaamheden zullen doen als zij zich die eigen hebben gemaakt, en dan ook wat voor betekenisvolle rol zij in de maatschappij kunnen spelen. Wij gaan nog steeds uit van een maatschappij waarin foto's een zekere waarde hebben, in sociale netwerken of groeperingen. Ik ben er niet hoofd-

zakelijk in geïnteresseerd of foto's verkocht kunnen worden, maar in wat zij teweeg kunnen brengen, voor wie ze bedoeld zijn, of ze een publiek kunnen vinden. Daarom geloof ik dat je moet stil staan bij veel verschillende manieren waarop foto's worden ervaren. Daarom denk ik dat wij nu niet moeten focussen op 'object-based' fotografie, maar dat we ons meer zouden moeten bezig houden met creaties die interacties met het publiek teweeg brengen, met de gemeenschap. Het succes van de fotografen wordt volledig bepaald door de leeftijd die ze hebben. Mijn generatie moet nu zoeken naar nieuwe wegen en nieuwe manieren van werken uitvinden. De oude mediawereld waarin wij vroeger leefden bestaat niet meer. De tijdschriftenwereld van toen is grotendeels sterk veranderd. Maar verschillende mogelijkheden openbaren zich. Het is nu de vraag geworden of wij daarin mee kunnen gaan en of wij dat

willen. Niet iedereen kan dat, wil dat. Als ik kijk naar mensen die half zo oud zijn als ik, dan zie ik een soort flexibiliteit en verbeeldingskracht, of zeg maar fantasie met betrekking tot de nieuwe technologie die ik zelf niet heb. Ik moet er hard aan werken om er mee om te kunnen gaan."

Zijn die studenten van je eigenlijk bekend met je werk?

"Het komt ter sprake als ik de studenten vertel over de manier waarop ik heb samengewerkt in diverse gemeenschappen, op een manier waarop ik verder kon komen en rijkere resultaten kon bereiken. Mijn werk is alleen een referentie, waarmee ik kan aantonen waarom ik samenwerking zo belangrijk vind en kan stimuleren om dat in de workshop te onderzoeken, om zich in hun werkwijze open te stellen om zich anders te gaan oriënteren. En ik heb gezien dat het werkt. Veel studenten hebben werk gevonden in vooraanstaande musea in Nederland en ook in België. Sommigen hebben in de Verenigde Staten gewerkt als stagiaires en sommigen hebben er een vaste aanstelling gekregen. Zij hebben dus de baan gevonden die ze zochten. Het heeft ze veel tijd gekost om zich het inzicht eigen te maken en de kennis en de vaardigheden. En dan is het niet meteen mogelijk om de resultaten te beoordelen, dat is ook een kant van het doceren. Je moet geloven, als een boer. Je zaait, hoopt dat het gaat regenen en dan hoop je dat de oogst goed zal zijn. Het is iets heel anders dan een matrijs in een fabriek; je giet het materiaal er in en het product is er."

Afgezien van haar formidabele kwaliteiten als begaafde artieste is de positieve kant van Susans leeftijd dat zij nog erg jong van hart is, in de analoge, op film gebaseerde wereld en ook de digitale, zeg maar de virtuele wereld. En dat zij in beide werelden - een beetje een paradox - een ideale mentor kan zijn.

De zoektocht naar een andere oriëntatie in de fotografie vergt veel praten, dat niet makkelijk in beeld gebracht kan worden. "Misschien kan Bas Vroege je daarmee helpen," zei Susan. "Hij zal ongetwijfeld beeldmateriaal van de studenten van het Curatorial Training Program kunnen leveren. Laat je verrassen."

www.leidenuniv.nl
www.magnumphotos.com
www.susanmeiselas.com

Andrea Stultiëns,
project Kadda Wasswa.

